

Aan:
Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Betreft: consultatie over wetsvoorstel bevorderen integriteit en functioneren
decentraal bestuur

Den Haag, 31 januari 2020

Geachte minister,

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden is verheugd haar zienswijze te kunnen geven op het wetsvoorstel omtrent het bevorderen van de integriteit binnen het decentraal bestuur. Het bestuur van de Nederlandse Vereniging deelt deze zienswijze dan ook graag met u.

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden hecht veel waarde aan het bewaken van de integriteit van het decentraal bestuur. Eventuele voorwaardenscheppende maatregelen om de integriteit te bevorderen kunnen dan ook op onze steun rekenen. Wij menen echter wel dat ervan uit dient te worden gegaan dat een raadslid in beginsel integer is, en dat het aan de raad onderling is om elkaar aan te spreken wanneer men vindt dat er sprake is van (vermeend) niet integer gedrag. Extra wettelijke regels zijn hier wat betreft de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden niet noodzakelijk. Het gaat hier immers vaak om een morele afweging met bijbehorende waarden en normen bij raadsleden.

In deze reactie zetten wij graag ons standpunt met betrekking tot de verschillende onderdelen uit het wetsvoorstel die betrekking hebben op de gemeenteraad uiteen. Hierbij zullen de verschillende onderdelen uit de Memorie van Toelichting behandeld worden.

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden ziet uw wetsvoorstel vooral als een poging om langs een juridische weg, op basis van bestaande theorie en jurisprudentie, regelgeving te bewerkstelligen. Dan dreigt het gevaar dat er te weinig oog is voor de bestuurlijke praktijk. Om deze reden hebben wij onze reactie vooral gericht op de gevolgen voor de bestuurlijke praktijk waarbinnen raadsleden het raadswerk uit dienen te voeren.

Een raadslid is volksvertegenwoordiger en moet dat ook vooral kunnen blijven. Nadere gedetailleerde regels zouden ertoe kunnen leiden dat het raadswerk onaantrekkelijk wordt en dat raadsleden vleugellam worden. Daarmee is een integer openbaar bestuur volgens ons niet gediend.

Verklaring Omtrent Gedrag

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden is geen voorstander van het verplicht kunnen overleggen van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) als benoembaarheidsvereiste voor kandidaat-wethouders. Het kunnen overleggen van een VOG zou eventueel wel onderdeel kunnen zijn van een breder integriteitsonderzoek, gecombineerd met de gedragscode, het toetsen van de geloofsbrieven en de mogelijkheid om een hoorzitting te houden met kandidaten.

Volgens de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden zou een dergelijk integriteitsonderzoek verplicht moeten worden uitgevoerd door elke raad. De VOG blijft echter een momentopname met een beperkte reikwijdte. Het is volgens ons vervolgens aan de raad om te beslissen wat zij met de uitkomsten van dit uitgebreide integriteitsonderzoek doen. Dit kan echter een kostenpost tot gevolg hebben die, zeker voor de kleinere gemeenten die het financieel zwaar hebben, een last kunnen vormen. Wij zien dan ook graag een vorm van tegemoetkoming richting gemeenten wanneer een VOG als benoembaarheidsvereiste verankerd wordt.

Versterking positie CvdK

De burgemeester heeft als hoeder van de integriteit binnen de raad een belangrijke rol en verantwoordelijkheid bij (mogelijke) integriteitsschendingen binnen de raad. Deze rol en de lokale autonomie van het gemeentebestuur is een groot goed binnen de decentrale eenheidsstaat. Met uw voorstel zal het instrumentarium van de CvdK uitgebreid worden, en daarmee ook de verantwoordelijkheid voor de lokale integriteit voor een deel bij de CvdK komen te liggen. Instrumentarium betekent immers uiteindelijk ook het dragen van (een deel) van de verantwoordelijkheid. Wij zien dit niet als een stap vooruit, maar als een beperking van de lokale autonomie en de kracht van het gemeentelijke bestuursorgaan. De gemeenteraad is immers het hoogste bestuursorgaan binnen de gemeente. Daarnaast zien wij er geen toegevoegde waarde in om een CvdK uit te nodigen bij besloten raadsvergaderingen of inzicht te geven in documenten waar geheimhouding op rust. De CvdK kan immers niet deelnemen aan de verdere besluitvorming. Ons inziens heeft de CvdK voldoende huidige mogelijkheden om zijn of haar rol in te vullen met betrekking tot het gemeentelijke integriteitsbeleid. De burgemeester heeft volgens ons ook voldoende ruimte om de rol rondom de gemeentelijke integriteit te vervullen en een grotere rol voor de CvdK achten wij dan ook onwenselijk.

Bepalingen inzake belangenverstrengeling

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden heeft vertrouwen in het beoordelingsvermogen van raadsleden individueel en als collectieve raad. Daarom zien wij geen toegevoegde waarde in het verder vastleggen van regels omtrent het wel of niet deelnemen aan de beraadslaging. Wij zien dit als een onnodige inperking van het raadswerk en zetten om deze reden liever in op het vergroten van het bewustzijn van raadsleden en raden van de noodzaak tot transparantie.

Wij vinden dan ook niet dat er, zoals het wetsvoorstel beschrijft, een knip gemaakt dient te worden tussen de beraadslaging en de daaropvolgende deelname aan stemmingen. Door in te zetten op optimale transparantie van nevenfuncties en andere activiteiten en belangen kan de raad als hoogste bestuursorgaan zijn eigen afweging maken over het al dan niet deelnemen aan de beraadslaging. Ook vinden wij het van belang om het gesprek te voeren over de sponsoring van politieke partijen en de bijbehorende transparantie.

Een jaarlijks gesprek in de raad over integriteit is ons inziens wenselijk. Wij zijn uiteraard bereid om een rol te vervullen bij het vergroten van het bewustzijn van raadsleden op dit vlak. De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden ziet hier meer toegevoegde waarde in dan in extra wettelijke regels.

Herverdeling bij lijsttuitputting

In uw wetsvoorstel stelt u voor om de grens, om bij lijsttuitputting tot herverdeling van zetels te gaan, op te hogen. Wij zien als Nederlandse Vereniging voor Raadsleden graag alle zetels ingevuld. Dit vergroot de kracht van de raad en doet bovendien recht aan de rol van de raad als volksvertegenwoordiging. De grens die u in uw voorstel van wet echter voorstelt is ons inziens nog onvoldoende gemotiveerd. Bovendien zijn wij van mening dat een lege raadszetel, ook bij een gemeente groter dan 20.000 onwenselijk is. Om deze reden kunnen wij het ons voorstellen dat u deze inwonersgrens geheel loslaat. Dit heeft volgens ons een positieve uitwerking op het aanzien en de slagkracht van de raad, ongeacht de grootte van de raad.

Geheimhouding

Wij zien dat u extra duidelijkheid wilt scheppen met betrekking tot de geheimhouding. Hier bestaat, zoals u ook in de Memorie van Toelichting beschrijft, in de praktijk onduidelijkheid over. Daarnaast zien wij graag dat alle raadsleden binnen de raad dezelfde informatiepositie bezetten. Maar het zou voor raadsleden te allen tijde mogelijk moeten zijn om, wanneer er stukken naar de raad worden gestuurd waar een verplichting tot geheimhouding op rust, deze stukken niet in te zien en derhalve niet gebonden te zijn aan deze geheimhouding.

Uw voorstel zou betekenen dat bekrachtiging van geheimhouding door de raad niet meer aan de orde is wat de verplichting tot geheimhouding betreft. Volgens ons zou de raad echter over de bekrachtiging tot geheimhouding moeten besluiten vanuit zijn rol als hoogste bestuursorgaan. We sluiten onze ogen daarbij niet voor de dagelijkse praktijk waarbij deze regel te vaak een papieren tijger is. Coalitieverhoudingen zijn immers vaak doorslaggevend bij de vraag of er wel of geen verplichting tot geheimhouding op stukken rust.

Uiteraard zijn wij bereid om het gesprek over bovenstaande te voeren en onze rol te vervullen om de gemeenteraad in een krachtige positie te brengen en te houden.

Met vriendelijke groet,

Bahreddine Belhaj,
Voorzitter Nederlandse Vereniging voor Raadsleden